

PEŠČENE PLAŽE IN GORATA NOTRANJOST PELOPONEZA

Ana Vovk

UDK 551.4(495.11);

UDK 914.951.1

PEŠČENE PLAŽE IN GORATA NOTRANJOST PELOPONEZA

Ana Vovk, dr., Pedagoška fakulteta Maribor, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija

Peloponez, polotok s sredozemskim podnebjem in kulturno-zgodovinskimi ostalinami privlači številne turiste. Toda le nekaj kilometrov od peščene obale je v gorati notranjosti življenje ljudi še vedno navezano na naravno pokrajino.

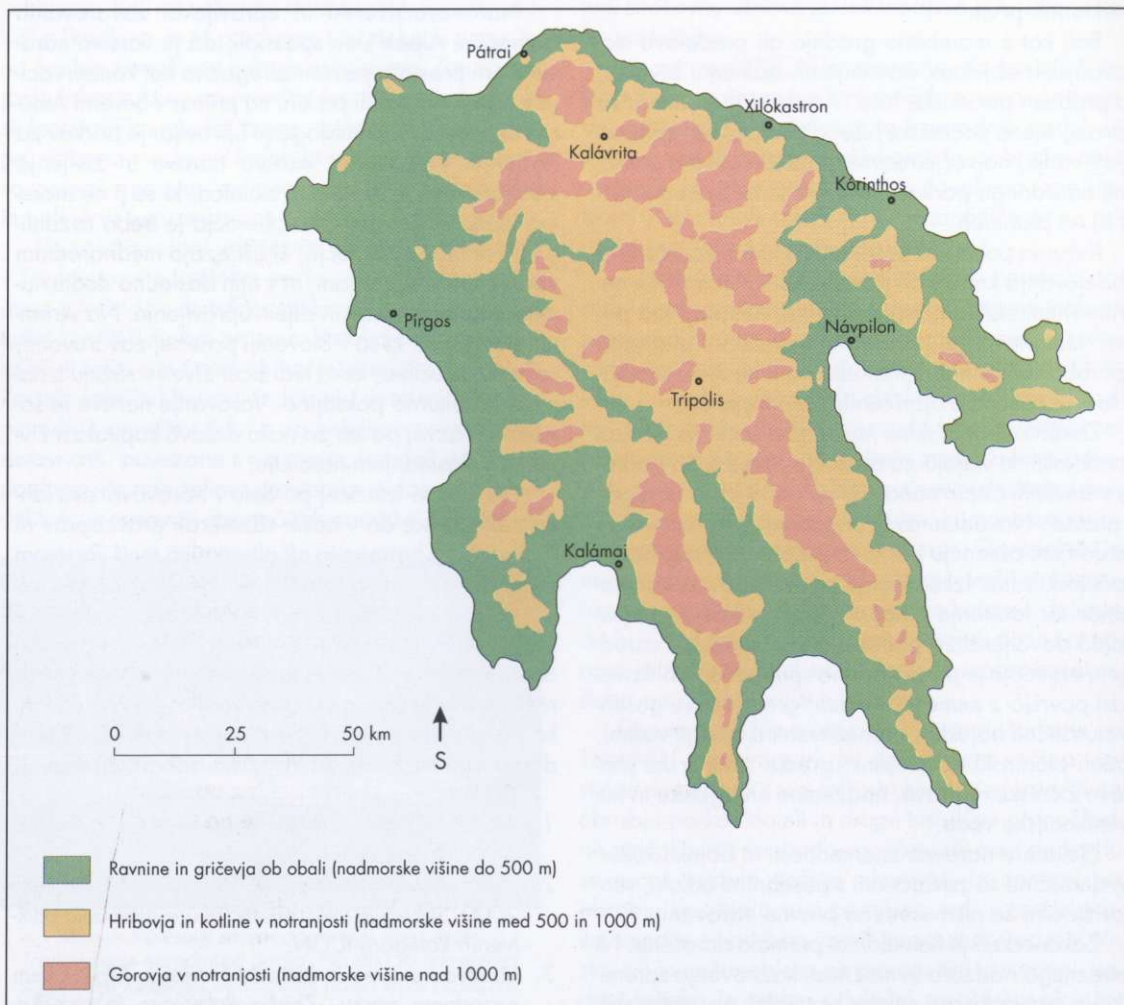
UDK 551.4(495.11);

UDK 914.951.1

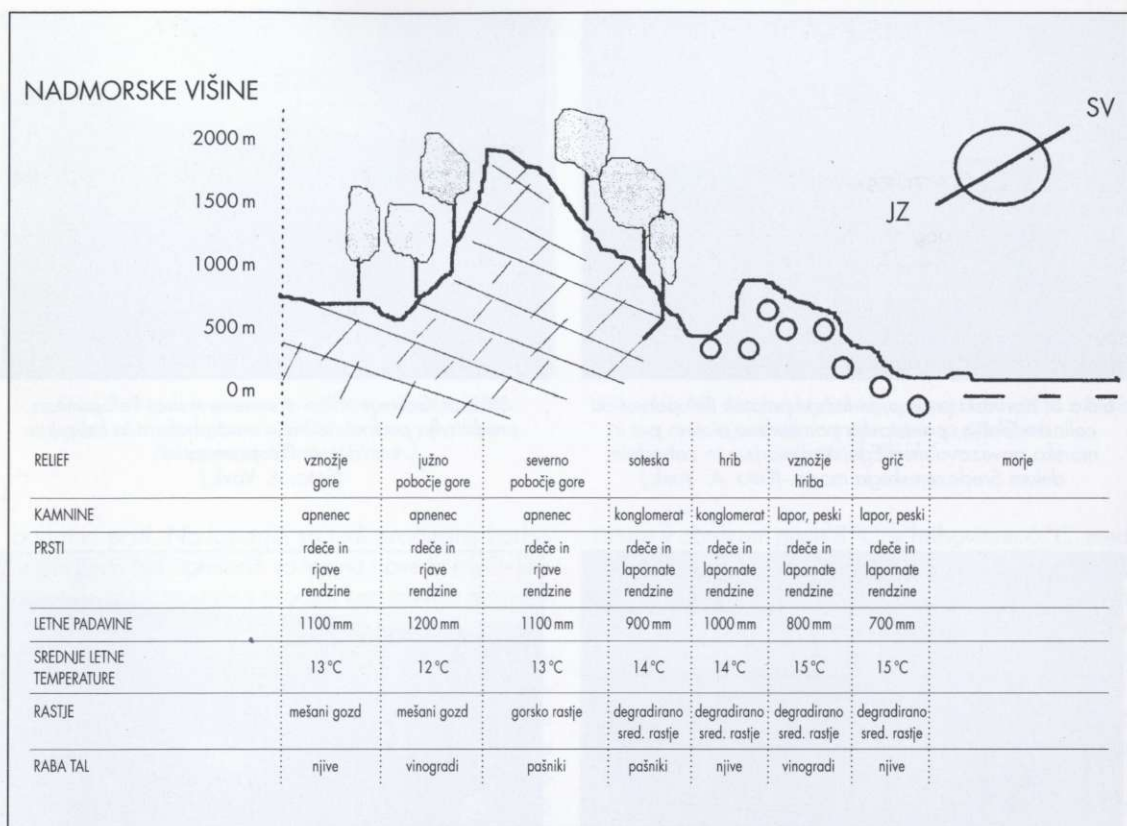
SANDY BEACHES AND MOUNTAINOUS HINTERLAND OF PELOPONNESUS

Ana Vovk, Dr., Pedagoška fakulteta Maribor, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenia

Peloponnesus, peninsula with a mild Mediterranean climate and rich cultural and historical heritage attracts a lot of tourists. Still there are people leaving their own life in accordance with nature in mountainous hinterland just a few miles from the coast line.

Slika 1: Reliefna delitev Peloponeza (4).

Slika 2: Naravne pokrajinske prvine obalnega pasu in hribovja.

Peloponez (grško Pelopónnisos) je največji grški polotok. Ko so leta 1893 zgradili Korintski prekop med Jonskim morjem na zahodu in Egejskim morjem na vzhodu, je bila povezava s celino prekinjena in polotok je postal »antropogeni otok«. Ta najjužnejši del jugovzhodne Evrope je dobil ime po vladarju Pelopsu iz 1. stoletja pred našim štetjem (4).

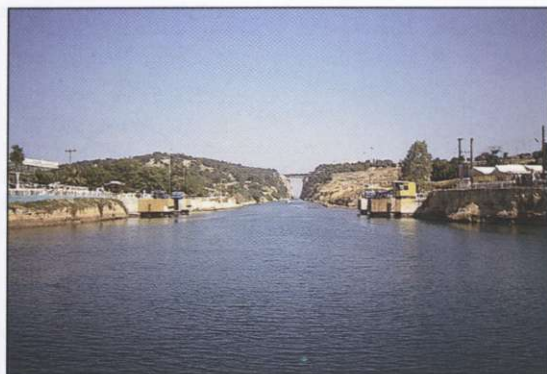
Peloponez se razprostira med $36^{\circ}22'40''$ in $38^{\circ}20'25''$ severne geografske širine ter med $21^{\circ}6'30''$ in $23^{\circ}32'00''$ vzhodne geografske dolžine. Meri 21.441 km² in ima okrog milijon prebivalcev. Povprečna nadmorska višina polotoka je 543 m (4). Gorske verige potekajo od severozahoda proti jugovzhodu, le na severu se nekoliko obrnejo in potekajo od vzhoda proti zahodu. Najvišji vrh Taíyētos je visok 2407 m, sledita pa Killíni z 2376 m in Aroánia z 2341 m. Gorske verige prekinjajo doline in tektonsko nastale kotline.

Morfološko je ozemlje Peloponeza sestavljeno iz treh reliefnih enot: obalni pas do nadmorske višine

okrog 500 m sestavljajo ravnine in gričevja, notranjost v višinah med 500 in 1000 m hribovja in kotline, notranjost nad 1000 m pa gorovja.

Iz geološke karte (4) je razvidno, da so ob obali holocenski peščeni in prodnati nanosi, hribovje Killíni sestavljajo pliocenski ter pleistocenski konglomerati in peski, severno od pristanišča Kalámai (tudi Kalamata) so pliocenski laporji in peseki, na zahodu pa se odpira jonska cona, ki se nadaljuje z Jonskimi otoki. V notranjosti so tri obsežna apneniška gorovja. Med apneniški masivi osrednjega in zahodnega Peloponeza so kraška polja z obsežnimi visokogorskimi ravninami. Ponekod se na vododržni podlagi nastala kraška jezera.

Na holocenskih naplavinah rek so nastale hidromorfne prsti, ki so zaradi kemičnih lastnosti podlage karbonatne. Na zahodnem delu obalnega pasu so na rečnih nanosih obrečne in slane (solončak) ter alkalne prsti (solonec). Vzhodni del obalnega pasu pokrivajo karbonatne prsti na laporju in rdeče kar-

Slika 3: Korinški prekop, ki ločuje polotok Peloponez od celinske Grčije, predstavlja pomembno plovno pot in morsko povezavo med Egejskim morjem in zahodnim delom Sredozemskega morja. (Foto: A. Vovk.)

Slika 6: Gorovje Killíni v severnem delu Peloponeza predstavlja podnebno mejo med obalnim in celinskim delom Peloponeza. (Foto: A. Vovk.)

Slika 4: Obala severnega Peloponeza pri kraju Xilókastron je peščena in prodnata. Zaradi ugodnih podnebnih razmer privablja številne turiste. (Foto: A. Vovk.)

Slika 7: Erodirano površje porečja reke Síthas, ki izvira v gorovju Killíni in se deltasto izliva v Korinški zaliv, je reliefno razčlenjeno v terase. (Foto: A. Vovk.)

Slika 5: Vzdolž obalnega pasu pri Mégari na jugozahodu Atike se proti Korintu (grško Kórinthos) razprostirajo naselja in v njihovi neposredni bližini nasadi oljk in pistacij. (Foto: A. Vovk.)

Slika 8: Kraško polje Stymfalías pri naselju Kaliáni v gorovju Killíni leži na nadmorski višini okrog 1500 m. Dno polja je poraščeno z vlagoljubnim rastjem, del polja pa pokriva plitvo kraško jezero. (Foto: A. Vovk.)

Slika 9: Nasadi vinske trte na nanosih reke Síthas pod vznožjem gorovja Killíni na severnem delu Peloponeza. (Foto: A. Vovk.)

Slika 10: Na oko pusta pobočja pogosto posadijo z oljki mi, ki pokrajini vrnejo »zeleno podobo«. (Foto: A. Vovk.)

bonatne prsti. Na laporjih so tudi erodirane karbonatne prsti. Na apnencih so temno rjave in rdeče karbonatne prsti, nastale s procesi kemičnega preperevanja.

Peščene plaže so omogočile domači in tujski turizem, na kar opozarjajo številni hoteli in druga turistična infrastruktura. Nekoč dolge peščene plaže vzdolž severnega roba polotoka se zaradi aktivne tektonike zmanjšujejo. Leta 1984 je potres v obalnem pasu pogreznil morsko dno za 75 m. Izgubi plaž se upirajo z ukrepi za vzdrževanje obstoječih plaž in umetnim ustvarjanjem novih plaž.

Problem je tudi močna erozija na slabo odpornih karbonatnih kamninah, ki gradijo hribovit svet in omogočajo površinsko tekočim vodam, da odnašajo na milijone m³ erodiranega gradiva v doline.

Na apnenčastih planotah osrednjega dela Peloponeza so zaradi kemične erozije in tektonskih premikov nastala kraška polja. Dna kraških polj so pokrita z rendzino, ki je zaradi višje vsebnosti gline vododržna. Ponekod se na površini kraških polj občasno zadržuje voda.

Peloponez leži v območju sredozemskega podnebja. Letno se kažete dve izraziti obdobji: hladno obdobje od oktobra do marca in vroče od aprila do septembra. Podnebne značilnosti opredeljujejo temperature ter razporeditev in količina padavin (slika 2). Jesenska suša je posledica vročih poletij, padavine so najizdatnejše pozimi. Količina padavin obalnega in hribovitega sveta se razlikuje za 500 mm, poletja so izredno suha, saj pade pod 5 % vseh letnih padavin. Upadanje temperature z nadmorsko višino ni tako izrazito, saj doseže srednja zimska tempe-

ratura v obalnem pasu 8 °C, v hribovitem 6 °C, srednja poletna pa 22 °C oziroma 13 °C. Zaradi višjih temperatur v obalnem pasu je višje tudi izhlapevanje. Potencialna evapotranspiracija znaša 750 mm v hribovju in 900 mm ob obali. Primanjkljaj vode v obalnem pasu dosega 240 mm, od tega kar 200 mm v poletju. Ustrezno nižji je primanjkljaj vode v hribovju, in sicer 140 mm, od tega 100 mm poleti.

Poleg turizema je v ospredju peloponeškega gospodarstva kmetijstvo, ki je povsem navezano na podnebne razmere, predvsem na vlažnosti režim. Ker v poletnih mesecih primanjkuje vode, jo po sistemu prekopov dovajajo do kmetijskih površin, nato pa po ceveh speljejo do mesta uporabe. Kmetijske površine so v večjem obsegu le na naplavnih ravninah, kjer reke deltasto odlagajo iz notranjosti odnešeno gradivo.

1. Allianz, Baedeker: *Reiseführer Griechenland*, Wien.
2. Hall, R. 1994: *Greece – a travel survival kit. Lonely planet.*
3. Karpodini-Dimitriadi, E. 1995: *Der Peloponnes. Athen.*
4. Verginis, S. 1986: *Beiträge zur physischen Geographie des Nord Peloponnes. Wien.*
5. *Zapiski iz strokovne ekskurzije po Grčiji, maj in junij 1996.*